

Sermaye Kaçışı Problemi Karşısında Değişen Vergileme Anlayışı

Birol Karakurt

birolkarakurt@ktu.edu.tr

Changing Taxation Concept in the View of Capital Flight Problems

Abstract

Globalization involves increasing freedom of capital movement. Free movement of capital and opportunities for geographical dispersion of firms thus create fundamental challenges for tax authorities. High tax rates are more difficult to sustain in the new economic environment. That is particularly true for taxes on capital. In view of this practice capital will move to zero tax rates or the low tax state from the high tax states. That is, high taxation of capital causes capital flight, thus reducing domestic productivity and erode tax base. Given the increasing threat of capital flight, globalization theorist argue that one of the most important competitive strategies available to states to attract and retain capital is to reduce tax burden on individuals and corporations. To avoid capital flight and reducing tax base, countries have to regulate their tax systems inevitable. Therefore, increasing capital mobility has transformed national tax policy.

Key Words : Capital Mobility, Capital Flight, Taxation.

JEL Classification Codes : E62, F21, H20, H26, H87.

Özet

Globalleşme sermaye hareketlerine artan ölçüde özgürlüğü içerir. Sermayenin serbest hareket olanağına kavuşması ve firmaların coğrafik olarak dağılımı için fırsatlar vergi otoriteleri için esaslı meydan okumalar oluşturmuştur. Yeni ekonomik ortamda, yüksek oranlı vergiler uygulamak neredeyse imkânsızdır. Bu durum özellikle sermaye üzerindeki vergiler için söz konusudur. Böyle bir uygulama karşısında sermaye hiç vergi olmayan ya da görece olarak daha düşük vergilemenin olduğu ülkelere yönelmektedir. Yani, sermayeyi yüksek vergileme sermaye kaçışına, dolayısıyla yurtiçi verimliliğin düşmesine ve vergi tabanının aşınmasına sebep olmaktadır. Artan sermaye kaçışı tehlikesi karşısında globalleşme teorisyenleri, sermayeyi ülkeye çekmek ve geri getirmek için en önemli rekabet stratejilerinden birinin bireyler ve kurumlar üzerindeki vergi yükünü düşürmek olduğunu ifade etmişlerdir. Sermaye kaçışı ve vergi tabanındaki aşınmanın önüne geçebilmek için vergileme alanında bir takım düzenlemeler yapmak kaçınılmaz olmuştur. Sonuç olarak, artan sermaye mobilitesi ulusal vergi politikalarını değişime uğratmıştır.

Anahtar Sözcükler : Sermaye Hareketliliği, Sermaye Kaçışı, Vergileme.

“Bir ABD vatandaşı parasını başka ülkeye yatırdığında adı ‘yabancı yatırım’ oluyor da bunu Bolivyalı biri yaptığında neden ‘sermaye kaçışı’ oluyor...(Cuddington, 1986:10). Veyahut Tokyo’dan New York’a giden sermaye hareketleri (portföy yatırımı olarak adlandırılıyor) ile Meksika’dan Miami’ye giden sermaye hareketleri (sermaye kaçışı olarak adlandırılıyor) arasındaki fark ne?”

1. Giriş

Sermayenin serbest hareket olanağına kavuşması ve firmaların coğrafik olarak dağılımı açısından ortaya çıkan fırsatlar vergi otoriteleri için esaslı meydan okumalar oluşturmuştur. Bu meydan okumalar, durgunluk ve yapısal problemlerle birleşince ulusal vergi sistemlerinin reforme edilme ve uyumlaştırma ihtiyacı kaçınılmaz olmuştur. Gerek üretim faktörlerinin eskisine nispeten daha akışkan bir hal alması, gerekse globalleşmenin yatırım ikliminde meydana getirdiği değişiklikler, vergi politikası anlayışında da değişikliklere neden olmuştur.

Üretim faktörlerinin özellikle de sermayenin eskisine oranla daha akışkan bir niteliğe bürünmesi/uluslararasılaşması sermayenin getiri farklılıklarına (vergi uygulamalarına ve vergi farklılıklarından doğan gibi) duyarlılığını arttırmıştır. Sermayenin vergilemeye duyarlılığının artması, mevcut vergileme anlayışının sürdürülür olmasını imkânsız kılmış ve daha yüksek getiri elde etmek amacıyla sermayenin yüksek vergi uygulayan ülkelere/alanlardan daha düşük vergi uygulayan(nan) ülkelere/alanlara hareket etmesine neden olmuştur/olmaktadır. Yeni ortamda üretim faktörleri, özellikle de sermaye üzerine, yüksek oranlı vergiler uygulamak neredeyse imkânsızdır. İyi örgütlenmiş ulusal bir vergi otoritesinin olmadığı, denetim ve kontrol eksikliğinin olduğu gelişmekte olan ülkelere akışkanlığı artan sermaye üzerine yüksek oranlı vergiler uygulamak, özellikle de bu ülkelerin sermaye yetersizliğinden dolayı yatırım eksikliği içerisinde olduğu bir dönemde çok güçtür. Böyle bir uygulama karşısında sermaye hiç vergi olmayan ya da görece olarak daha düşük vergilemenin olduğu alanlara/vergi sığınaklarına yönelmektedir.

Sermayenin, ulusal otoritenin bilgisi dışında vergilemeye ilişkin işlemlerden (yüksek oranlı vergiler, yerleşik ve yerleşik olmayanlar arasında ayırmacı vergi uygulamaları) dolayı bir ülkeden başka bir ülkeye gitmesi uluslararası vergilemeye ilişkin önemli bir problemdir, sermaye kaçışına dolayısıyla vergi matrahında daralmaya işaret etmektedir. Sermaye kaçışı dolayısıyla vergi tabanında meydana gelen daralmanın yaşanmaması için vergileme alanında bir takım düzenlemeler yapmak kaçınılmaz olmuştur. Üretim faktörlerinin, özellikle de sermayenin, daha akışkan bir hal alması *ulusal yatırım iklimi ve vergileme alanında* da önemli değişikliklere neden olmuştur. Bu anlayış değişikliğinin olmaması, sermayenin ulusal otoritenin kontrolü dışında görece daha yüksek getiri sunan alanlara yönelmesine yani sermaye kaçışına neden olabilir. Bu çalışmada, vergiye ilişkin çeşitli uygulamaların sebebiyet verdiği sermaye kaçışı probleminden sakınmak için vergileme alanında ne gibi gelişmelerin yaşandığını ortaya koymak

amaçlanmıştır. Bu amaçla, üretim faktörlerinin özellikle sermayenin sınırlar arası getiri farklılıklarına duyarlılığının yükseldiği günümüzde, ne gibi vergisel uygulamaların sermaye kaçışına sebebiyet verdiği ve globalleşmiş dünyada bu politikaların sürdürülebilir olup olmadığı değerlendirilmiştir. Vergileme alanındaki anlayış değişikliği, sermaye kaçışı dolayısıyla vergi tabanında meydana gelen daralmanın/aşınmanın önüne geçebilmek ve kamunun yükümlülüklerini daha iyi şekilde yerine getirebilme çabalarının sonucudur.

2. Sermaye Kaçışı Fenomeni: Genel açıklama

Sermaye kaçışı, uzunca bir tarihi olan ve 20. yüzyılda çeşitli ülkelerde ekonomik, sosyal ve politik krizlere sık sık eşlik eden bir fenomendir. 1980'lerde gelişmekte olan ülkelerin yaşadığı dış borç krizleri, gelişmiş ülkelere olan sermaye girişlerindeki dramatik düşüş ve eş zamanlı olarak gelişmekte olan ülkelere sermaye çıkışı, sermaye kaçışı fenomenini hem akademik hem de politik çevrelerde oldukça geniş şekilde tartışılan konulardan biri haline getirmiştir.

1980'lerin başlarında bazı Latin Amerika ülkelerinin sermaye kaçışından dolayı dış borç-servisi krizi yaşamaları başlangıçtaki araştırmaların Latin Amerika üzerine odaklanmasına neden olmuştur. Sermaye kaçışı dış borç krizine giren ülkelere oldukça önemli düzeylerdeydi ve bu ülkelere ekonomik istikrarı ve ülkelerin ödeme gücünü tehdit etmekteydi. Ayrıca, bu ülkelere kaçış, gelişmiş ülke ticari bankalarındaki dış borçları amortize etmek (döndürmek) için önemli miktarda dövize ihtiyaç duydukları anda ortaya çıktığından (Hermes ve Diğerleri, 1994:243), krize derinlik kazandırmıştır. Son zamanlarda, benzer sorunlar Güneydoğu Asya, Rusya ve diğer geçiş ekonomileri için de ifade edilmiştir. Meksika (1994), Güneydoğu Asya (1997), Rusya (1998), Brezilya (1999) Türkiye (2001) krizleri ve piyasa merkezli ekonomiye geçmeye başladıktan sonra Merkezi Doğu Avrupa ülkelerinin (Polonya, Macaristan, Romanya) tecrübeleri sermaye kaçışının yalnızca Latin Amerika ülkelerine özgü bir problem olmadığını, global bir fenomen olduğunu ortaya koymuştur (Hermes ve Diğerleri, 2003:516; Chang ve Diğerleri, 1997:101-119).

Yaşanan krizlerin eskisine oranla dünyanın gelişen diğer piyasalarına sirayet etmesindeki kolaylık, globalleşmeyle birlikte artan sermaye hareketliliğinin uyardığı bir yerden başka bir yere taşınmasındaki kolaylık ve getiri farklılıklarına duyarlılığının yükselmesi kaçışın etkilerinin global ölçekte yıkıcı ve tahripkâr olduğunu göstermiştir. Ayrıca, IMF, Dünya Bankası ve diğer uluslararası organizasyonların kaçışa dikkat çekmeleri sorunun yalnızca bir bölgeye özgü bir problem olmadığını global ölçekte değerlendirilmesi gereken bir problem olduğunu göstermesi açısından önemlidir.

3. Sermaye Kaçışının Tanımı: Sermaye Çıkışı ve Sermaye Kaçışı Arasındaki Fark

Sermaye kaçışının genel kabul görmüş bir tanımı söz konusu değildir¹. Farklı yazarlar, sermaye kaçışını tartışırken ve özellikle de onu ölçerken sıklıkla farklı kavramlar kullanmışlardır. Sermaye kaçışına ilişkin tanımlamalar genellikle yurtiçinde tutulan varlıklara ilişkin yüksek risk ve belirsizliklerle ilişkilendirilmiştir.

Sermaye kaçışı terimi, ekonomik literatürde en az 60 yıl önce kullanılmıştır. Bu terimi ilk kullanan Kindleberger (1937:158) sermaye kaçışını; ‘bir veya daha fazla korku ve şüpheden dolayı bir ülkeden diğerine anormal akış’ olarak tanımlamıştır. Kindleberger’e göre, sermaye kaçışı hastalıklı bir olgudur. Çünkü (a) *fevkalade/müstesna*, (b) *aniden* ve (c) *tersine* bir artışı ifade etmektedir. Bu tanımlamadan sonra sermaye kaçışına ilişkin onlarca tanımlama yapılmış olmakla birlikte bu tanımlamaların bütünüyle uyduğunu ifade etmek güçtür. Bu tanımlamalar incelendiğinde sermaye kaçışını en geniş tanımlayan ve ölçenin Dünya Bankası olduğu görülmektedir. Dünya Bankasının hazırladığı Dünya Gelişme Raporunda (McDonald,1999:3) sermaye kaçışı; ‘*toplam sermaye girişleri büyüklüğünün cari hesap açıkları ve resmi döviz rezervlerinden da az artması*’ olarak tanımlanmıştır².

Bu tanımlamalar dışında sermaye kaçışı, literatüre önemli katkı yapan ve temel referans niteliğindeki diğer iki önemli çalışmada ise ‘*kaçış*’ aşağıdaki şekillerde tanımlanmıştır. Bu çalışmalardan Dooley (1988) sermaye kaçışını ‘*kreditör ülkenin ödemeler dengesi hesabında yatırım geliri meydana getirmeyen ve özel sektör tarafından tutulan yerleşik olmayanlar üzerindeki varlık stoku*’ olarak tanımlamaktadır (Dooley, 1988:422). Dooley’e göre bu durum rapor edilmeyen sermaye çıkışlarını yansıtır ve bu da gerçek sermaye kaçışıdır.

Sermaye kaçışının hesaplanmasında kısa dönemli spekülasyon çıkışların dikkate alınması gereğine işaret eden ve kaçışın hesaplanmasında ‘*sıcak para metodu*’ olarak anılan Cuddington’un sermaye kaçışı tanımı ise Dünya Bankası ve Dooley’in tanımına göre daha dardır. Cuddington (1986, 1987) sermaye kaçışını; ‘*kısa dönemli spekülasyon sermaye çıkışı*’ olarak tanımlamaktadır. Bu tanımlama politik ya da mali krizlere, ağır vergilere, beklenen sıkı sermaye kontrollerine ya da yeni başlayan hiper-enflasyona cevabı içermektedir.

¹ Sunil Gulati (1987), sermaye kaçışının üzerinde mutabık olunan kesin bir tanımlamasının olmadığını belirtmek için J.Potter Steward’ın pornografiye ilişkin ünlü tanımlamasını örnek vermektedir. Steward pornografiyi ‘...onu gördüğüm zaman onu bilirim/I know it when I see it’ şeklinde tanımlamaktadır.

² Bu çalışmada sermaye girişleri, toplam dış borçtaki değişme miktarını ve ülkedeki net doğrudan yabancı yatırımları içerecek şekilde tanımlanmıştır.

Sunulan bu tanımlamalar ve literatürdeki diğer çalışmalar dikkate alınarak bir tanımlama yapmak gerekirse, *‘sermaye kaçıışı*, kamu politikalarına ilişkin belirsizlik ve risk algılamasının yükselttiği korkulardan ileri gelen ve kamu için yatırım oluşturmeyen sermaye sevki’ olarak tanımlanabilir.

Burada şöyle bir soru akla gelmektedir: *Bir ülkeden çıkan her türlü sermaye, sermaye kaçıışı olarak nitelendirilebilir mi?* Eğer, nitelendirilemeyecekse ülkeden çıkan sermayenin ‘normal mi?’ yoksa ‘anormal mi?’ olduğunu belirlemek nasıl olacaktır. Sermaye kaçıışına ilişkin bir grup tanımlama³ normal sermaye çıkışları ile sermaye kaçıışını ayırmayı güçleştirmektedir. Şöyle ki, sermaye çıkışları portföy çeşitlendirmesi, uluslararası aktivitelerin finansmanı ve reel yatırım olanaklarına cevap şeklinde tezahür ederse bunu ‘anormal’ akışlardan ayırmak gerçekten güçtür (Gordon-Levine, 1988:3). Bu güçlüğe işaret etmek açısından çalışmanın birinci sayfasındaki soru örnek olarak verilebilir.

Yapılan çalışmalar sermaye kaçıışı ile normal sermaye çıkışları arasındaki farkın kaçıışın arkasındaki motivasyon olduğuna işaret etmektedir. Bir ülkeden çıkan sermayeyi ‘normal’ ya da ‘anormal’ diye bir ayırma tabii tutmanın en açık ölçütü kuşkusuz yasal ve yasa dışı işlemler farkıdır. Ancak, yasalardan, gümrük vergi veya kotalarından kaçan ve kayıtlara geçmeyen işlemlerden kaynaklanan sermaye akımlarının sermaye kaçıışına katkısını hesaplamak ise oldukça güçtür (Cumby-Levich, 1987:30; Esen, 1995:40). Eğer gelecekteki belirsizlikler ya da riskler tarafından bazı ülkelere sermaye çıkışları teşvik ediliyorsa bu çıkışlar ev sahibi ülkede sermaye kaçıışı olarak nitelendirilir (Kant, 2002:344). Bu tanımlama Kindleberger’in belirlemesinin hala doğruluğunu belli oranda koruduğunu göstermektedir. Yani sermaye çıkışı bir ya da daha fazla kompleks korku ve şüphe tarafından motive ediliyor.

Kindleberger (1937) sermaye kaçıışını *anormal* sermaye çıkışı olarak tanımlamış⁴ ve daha sonra bu sermaye çıkışını açıklamaya çalışmıştır. Bu çıkışlar *anormaldir* çünkü geleceğe ilişkin bazı korku ve şüpheler tarafından motive ediliyor. Sermaye kaçıışının geleneksel tanımı, sermaye kaçıışını uluslararası ticaretin finansmanı, reel yatırım olanaklarındaki artış ya da portföy çeşitlendirmesi tarafından motive edilen ‘normal’ sermaye çıkışlarından ayırmaktadır. Cuddington (1986, 1987) ve Dooley (1988) normal ve anormal sermaye çıkışları arasındaki farkı belirlemek için işlevsel bir içerik

³ Söz konusu tanımlamalar; (Cuddington 1986, Dünya Bankası 1985, Cline 1987, Dooley 1986, Lessard ve Williamson 1987); bu tanımlamalarda, sermaye çıkışları, ulusal yerleşikler uluslararası işlemlerle meşgul olduklarında meydana gelir. Bu işlemler ulusal yerleşiklerin yerleşik olmayanlar karşısında yabancı varlıklara (finansal varlıklar, gayri menkuller, yabancı doğrudan yatırımlar gibi) ulaşmasına izin verir şeklinde ifadeler yer almaktadır.

⁴ Bu tanımlama yaklaşık 50 yıl sonra M. Dooley, D. Lessard ve J. Williamson, R. Dornbush, M. Deppler ve M. Williamson ve diğerleri tarafından güncelleştirilmiştir (Bkz. Dooley M., “Country-Specific Risk Premiums, Capital Flight and Net Investment Income Payments in Selected Developing Countries”, Washington IMF, 1986).

sağlamışlardır. Dooley (1988:422) sermaye kaçışını diğer sermaye çıkışlarından ayırmak için yurtiçi otorite için yatırım geliri meydana getirmeyen yerleşik ve yerleşik olmayanlar üzerindeki varlık stoku olarak tanımlamıştır. Kant (2002:345) bu açıklamayı doğrular nitelikte, ‘...*sermaye çıkışı ulusal otoritenin kontrolü dışında bir yerde kalma güdüsüyle gerçekleşmiştir* demektedir. Bu yüzden sermaye kaçışı, onun yerleşikleri tarafından gelişmekte olan ülkelerden kaydedilmemiş/rapor edilmemiş sermaye ihracı olarak sunulur’ şeklinde değerlendirmede bulunmuştur. Bundan önceki tanımlamalarda ise sermaye kaçışı banka dışı özel sektörün kısa dönemli spekülâtif sermaye ihracı olarak tanımlanmıştır (Kant, 2002:344). Sermaye kaçışı bu yüzden ‘sıcak para’yı yani yukarıda ifade edilen bir veya daha fazla yatırım riskine cevap veren sermaye ihracını içermektedir.

İllegal işlemler genellikle kaydedilmemiş olmasına rağmen, kaydedilmemiş çıkışlar illegal işlem anlamında değildir. Ancak, kaydedilmemiş ve illegal işlemler genellikle birlikte yürür⁵. Kaydedilmemiş işlemler üzerinde anlamlı bilgilere ulaşmak oldukça güç ve problemlidir. Bununda ötesinde, yatırımlar yurtdışında kaydedilmiş olsa bile onlardan elde edilen gelir kaydedilmemiş/rapor edilmemiş ya da ifade edilmemiştir. Dolayısıyla ulusal otorite için gelir meydana getirmeyen yatırımlar sermaye kaçışı olarak nitelendirilebilir. Dünya Bankası sermaye kaçışını en geniş tanımlayan olduğundan kaçış ile normal çıkış arasındaki farkı belirlemek ise oldukça güçtür. Buna karşın, Cooper ve Hard (2000:1) ise sermaye kaçışını anormal bir fon akışı olarak değerlendirmekte ve ‘sermaye kaçışını’ yüksek finansal risk beklentisine karşı ulusal para cinsinden tutulan varlıkların daha istikrarlı bir paraya dönüştürülmesi olarak tanımlamaktadır. Bu dönüşüm ise anormal bir dönüşümdür.

Sonuç olarak, varlık sahipleri ile hükümet arasında bir çatışmanın varlığı durumunda sermaye gizlice yurtdışına çıkmaktadır. Çıkış kamulaştırma riski, borçların reddedilmesi ya da döviz kurunun değer yitirmesi gibi önemli sorunlar tarafından teşvik edildiğinden ulusal otoritenin kontrolü dışında ve kamu için yatırım geliri meydana getirmeyen bir çıkış söz konusudur buda sermaye kaçışı olarak adlandırılmaktadır. Bu çıkış uluslararası ticaretin finansmanı, yerel yatırım olanaklarındaki artış ya da portföy çeşitlendirmesinin sonucu olarak gerçekleşen sermaye çıkışlarından farklılık gösterir ve anormal sevki içerir.

4. Sermaye Kaçışının Belirleyenleri/Kaçışa Sebebiyet Veren Unsurlar

Sermaye kaçışının belirleyenlerini ortaya koymaya yönelik çalışmalar, kaçışa neden olan bir dizi faktör olduğuna işaret etmektedirler. Bazen ülkede uygulanan politikalar bazen de daha yüksek getiri elde etmek amacıyla ulusal otoritenin kontrolü

⁵ *Buch, Heinrich and Pierdzioch (1999), Kiel Institute of World Economics’de yayınlanan ‘Foreing Capital and the Transformation Process...’ isimli çalışmalarında sermaye kaçışına bu açıdan bakmışlardır.*

dışına çıkma isteği sermaye kaçışına neden olabilir. Sermaye kaçışının belirleyenlerine yönelik çalışmaların çoğu gelecekteki politikalara ilişkin belirsizlikler üzerine yoğunlaşmaktadır⁶. Sermaye kaçışının nedenlerini test etmek için bazı ekonomistler⁷ tüm ulusal yatırım iklimine vurgu yaparlarken, bazıları⁸ ise spesifik çarpıklıklar üzerine yoğunlaşmışlardır. Literatürde sermaye kaçışını açıklamaya yönelik bir dizi faktör sunulmakla birlikte, çalışmanın konusunun sınırlandırılması amacıyla bu faktörler çalışmanın kapsamına dâhil edilmemiş olup, yalnızca kısa değerlendirmelerle yetinilmiştir.

4.1. Risk

Teorik çalışmaların çoğu, sermaye kaçışını risk ya da mevcut riskteki artış çerçevesinde analiz etmişlerdir. Örneğin, Kindleberger (1937) ve Cuddington (1986, 1987) sermaye kaçışını kısa dönemli yatırım riski konteksi içinde tanımlamışlardır. Bu yüzden, *sermaye kaçışı gelişmekte olan ülkelere kısa ya da uzun dönemli yatırım riski ve belirsizliklerden dolayı sermaye çıkışlarını içerir*. Sermaye kaçışının özü, gelişmekte olan ülkelerdeki belirsizlik ve risklere cevap olarak güvenli bölgelere hareket niteliğinde olmasıdır. Bir ülkedeki risk seviyesi arttığında, ülkeden sermaye çıkışı da artacaktır⁹. Sermaye, oldukça mübadele edilebilir olduğundan, yerleşik ve yerleşik olmayanlar risk artışı olduğunda onu ülkenin dışına çıkarmaya çalışırlar.

4.2. Asimetrik Bilgi

Yerleşik ve yerleşik olmayanlar arasında asimetrik bilginin varlığı durumunda da sermaye kaçışının yaşanması olasıdır. Bir ülkede eş zamanlı olarak sermaye girişi, borç artışı ve yerleşiklerin sermaye çıkışları gerçekleşiyorsa bu durumun nedeni literatürde asimetrik bilgi ve risk olarak açıklanmaktadır. Dooley (1988) asimetrik riskin etkilerini yerleşikler üzerine enflasyon vergisi gibi bir dizi kesin vergiler uygulayarak (yerleşik olmayanlar üzerine herhangi bir vergi uygulaması söz konusu değil) analiz etmeye çalışmıştır. Ize ve Ortiz (1987:312) sermaye kaçışının nedeni olarak asimetrik riski¹⁰

⁶ Merkezi Doğu Avrupa ülkelerindeki ekonomik reform sürecinde ekonomik birimlerin belirsizliklerin arttığına dair algulamalarının artması yurtiçinde tutulan varlıkların yurtdışına çıkarılması eğilimini ortaya çıkarmıştır (Hermes, Lensink and Murinde, 1998, s.1).

⁷ Dornbush 1985, 1987; Connesa 1987; Cuddington 1986, 1987; Pastor, 1990.

⁸ Dooley 1986; Khan and Ul Hauqe 1985; Eaton 1987; Ize and Ortiz 1987.

⁹ Eggerstedt H. ve diğerleri, 'Measuring Capital Flight: A Case Study of Mexico' Word Development 23, 1995, pp.211-223 isimli çalışmalarında, ülkenin genel durumunda bozulma meydana geldiğinde ödemeler dengesi istatistiklerindeki 'net hata ve noksan' kaleminin arttığını ifade etmişlerdir. 'Net hata ve noksan' sıklıkla sermaye kaçışının bir unsuru olarak gösterilmiştir.

¹⁰ Asimetrik bilgi; bilgilerin türdeş olmaması sonucu ekonomik birimlerin yaşadıkları yanlış neticesinde ortaya çıkan risk olarak ifade edilebilir. J.Stigliz, G.Akerlof ve M.Spence ...asimetrik

belirtmişlerdir. Aynı şekilde, Khan and Haque'da (1985) sermaye kaçışı fenomenini yerleşik ve yerleşik olmayanların karşılaştıkları asimetrik riske cevap olarak değerlendirmişlerdir.

4.3. Korku Üreten Mekanizmalar

Korku üreten mekanizmalar olarak; 'kamulaştırma riski, borçların geri dönmemesi ya da döviz kurunun değer kaybetmesinden' doğan riskler önemli kayıplara neden olacak ya da sermaye kaçışını azaltmaya engel olacaktır. Nitekim Deppler ve Williamson (1987); Harrigan ve Diğerleri (2002:205-206) sermaye kaçışının '...kamulaştırma riski, borçların reddi, döviz kurunun değer yitirmesi, sermaye kontrolleri, vergileme, finansal baskı...' gibi varlıkların yurtdışına kıyasla yurtiçinde yatırıldığında değerini düşüren unsurların sebebiyet verdiği korkuların neden olduğu sermaye kaybı korkusu tarafından motive edildiğini ifade etmişlerdir. Benzer şekilde Eaton (1987:381), ...yatırımcıların yüksek kamulaştırma riskiyle karşı karşıya olmaları durumunda riske cevap olarak yatırımlarının yurtdışına yönelteceklerini ifade etmiştir. Sonuç olarak, korku üreten mekanizmalar ortadan kaldırılmadıkça sermaye kaçışı devam edecektir. Dolayısıyla bu *politika-kaçış-politika sarmalı* sermaye kaçışının geleneksel karakteristiğini ortaya koymaktadır (Gordon-Levine, 1988:10). Bu süreç izole edilmediği sürece özel sebepler sermaye kaçışına neden olacaktır.

4.4. Vergi Yükü Artışı Beklentisi

Gelişmekte olan ülkelerin otoritelerinin, harcama yükümlülükleri ve gelir artırma olanaklarının sınırlı olmasına karşın politik gücü korumak, ulusal tercihleri ve bir takım anayasal yükümlülükleri yerine getirmek durumunda olmaları otoriteleri kamu hizmetlerinin finansmanı için örneğin enflasyon vergisi ve ekonomik aktiviteler üzerine direkt yükümlülükler gibi alternatiflere sıklıkla başvurmaya itmektedir. Açıktır ki, bu politik yükümlülükler ve gelir arttırmadaki sınırlamalar politika yapımcıların değişen şartlara cevap verebilme yeteneklerini/esnekliklerini sınırlamaktadır. Politikaçıların karşı karşıya olduğu mali ve politik sınırlamalar, politika yapımcılarının temel yükümlülüklerini yerine getirmek için vergi oranlarını arttırma veya enflasyon vergisini kullanmalarına neden olabilir. Vergi yükünün artması/artacağı beklentisi ve ekonomik aktiviteler üzerine direkt yükümlülükler mükellefleri sermaye kaçışına teşvik edebilmektedir.

Ayrıca, özel borçlular kendi sahip oldukları ve borçlandıkları fonları yurtiçi yatırım projelerinden daha az verimli olmamak koşuluyla, yurtdışında değerlendirme imkânına sahiptirler. Bu fonların denizaşırı yatırılmasıyla borçlular geri ödeme ya da

risk konusunda yaptıkları çalışmalarıyla 2001 yılında nobel ekonomi ödülüne layık görülmüşlerdir.

hükümetlerine vergi ödeme yükümlülüğünden kaçarlar. Borçluların ülkenin vergi matrahından kaçmak ve yabancı kreditorlere ulaşmak için uluslararası sermaye piyasası işlemlerini gözlememesi şeklinde gerçekleşen fon transferi genellikle kaydedilmemekte, faturasız ihracat ve faturasız ithalat olmak üzere iki şekilde gerçekleşmektedir (Dooley, 1986). Resmi kayıtlar olmadan vergilemenin güçlüğü sonucu ortaya çıkan vergi kaybı, yatırımcıların yüksek vergi ya da haciz beklentilerini arttırarak yatırımcıları yurtdışına yönlendirebilir. Bu çıkışlar, büyümeyi ve yerel vergi tabanlarını/matrahlarını küçültmüş ve mali yükümlülüklerini yerine getirmek için hükümetleri marjinal vergi oranlarını arttırmaya ya da diğer gelir arttırıcı alternatiflere başvurmaya zorlamıştır.

Sermaye kaçışına yönelik bu değerlendirmeler ulusal politikadaki dengesizlikler üzerine yoğunlaşmaktadır. Eğer, hükümetler rasyonel ekonomik politikalar izlerlerse büyük olasılıkla sermaye kaçışı gerçekleşmeyecektir. Bununla birlikte çalışmanın temel sorunsalı vergi politikalarının sermaye kaçışını açıklamadaki belirleyici rolünü ortaya koymak olduğundan, aşağıda vergiye ilişkin çeşitli uygulamaların sermaye kaçışına neden olup olmadığı değerlendirilmiştir.

5. Vergilemeye/Vergiye İlişkin Uygulamalar Sermaye Kaçışı İlişkisi

Literatürde sermaye kaçışının belirleyenlerini ortaya koymaya yönelik çalışmaların hemen hepsinde temelde sermaye kaçışı ulusal yatırım iklimine ilişkin risk algılaması ve belirsizlikler tarafından açıklanmaya çalışılmış olsa da, özellikle bu çalışmada vergi politikaları ve vergilemeye ilişkin uygulamaların (sıfır veya düşük oranlı vergi politikası, sermaye lehine ayrımcı uygulamalar, vergilemenin gelecekteki seviyesine ilişkin beklentiler, ya da yerleşik ve yerleşik olmayanlar arasındaki ayrımcı vergi uygulamaları) sermaye kaçışına neden olup olmadığı değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme '*vergiye/vergilemeye ilişkin çeşitli uygulamalar sermaye kaçışını açıklamada belirleyicidir*' şeklinde oluşturulan hipotezi test etmek amacıyla yapılmaktadır. Hipotezin test edilmesinde, sermaye kaçışı literatüründen yararlanılmıştır.

Literatür hipotezimizin doğru ya da yanlış olduğunu ortaya koymada önemli deliller sunmaktadır. Bu deliller vergilerin sermaye kaçışını açıklamada bir değişken olarak kullanılıp kullanılmayacağını anlamamıza yardımcı olmaktadırlar. Deepler ve Williamson (1987), '*...vergi politikalarındaki değişmelerin sebebiyet verdiği servet kaybı korkusunun sermaye kaçışına neden olabileceği*' şeklindeki ifadeleri bu belirlemeyi doğrular niteliktedir. Yine, Cudington'un (1986) sermaye kaçışı '*kısa dönemli spekülatif sermaye çıkışıdır*' şeklindeki tanımlamasında kaçışağır vergilere cevabı da içermektedir. Dooley (1988) asimetrik riskin sermaye kaçışını açıklamadaki belirleyiciliğini değerlendirirken, yerleşikler üzerine *enflasyon vergisi gibi bir dizi kesin vergiler* uygulayarak (yerleşik olmayanlar üzerine herhangi bir vergi uygulaması söz konusu değil) sorunun cevabını almaya çalışmıştır. Hans-Georg Petersen (2004:1-15), "**Globaleşme, Sermaye Kaçışı ve Sermaye Geliri Vergilemesi: Avrupa Perspektifi**" isimli çalışmasında akışkan üretim faktörleri özellikle sermaye üzerine yüksek oranlı vergi

uygulamasının, sermayenin vergi sığınakları ya da vergi cenneti olarak adlandırılan bölgelere yönelmesine neden olduğunu ifade etmiştir. Razin ve Sadka (1995:1-21), “**Açık Ekonomide Sermaye Geliri Vergilemesinin Statüsü**” isimli çalışmalarında, ‘...ülkelerin sermaye gelirini vergilendirme kabiliyetlerinin sermayenin ülkeler arasında serbestçe hareket etmesinden dolayı şiddetli şekilde sınırlandığını ve ulusal vergi sistemlerinin yapısının sermaye ve mal akışlarının yönünü ve büyüklüğünü belirleyen önemli bir faktör’ olduğunu ifade etmişlerdir. Dooley ve Kletzer (1994:8-14), “**Sermaye Kaçışı, Dış Borçlar ve İç/Ulusal Politikalar**” isimli çalışmalarında sermaye mobilitesinin sınırlandırılmadığı dışa açık küçük bir ekonomide kaynak temelli vergileme sonrasında, yabancı sermayenin vergi sonrası getiri oranı ulusal sermayenin getiri oranından düşük olduğunda bu ekonomiye sermaye girişinin olacağını belirtmişlerdir. Eğer yabancı sermayenin vergi sonrası *getiri oranı yurtiçi* sermayenin vergi sonrası getiri oranını aşyorsa yerleşiklerin ulusal para formunda tutukları kaynaklara nazaran yabancı sermaye formunda tutukları kaynaklardan daha fazla gelir elde ettikleri için yabancı kaynaklara yöneleceklerini dolayısıyla sermaye kaçışına neden olunacağını ifade etmişlerdir.

Yine Razin and Sadka (1991), Dooley and Kletzer (1994) ve Bjeksund and Schjelderup (1995) geliştirdikleri modelde ‘yerli ve yabancı yatırımcılar için vergi anlaşmalarındaki farklılıkların sermaye giriş ve sermaye çıkışlarını teşvik edebileceğini ifade etmişlerdir’. Peter Birch Sorensen, “**Uluslararası Vergi Koordinasyonu: bölgeselleşme globalleşmeye karşı**” isimli çalışmasında vergilerin sermaye kaçışına etkisini (2004:1197) ‘...sermayenin global/entegre olmuş sermaye piyasalara hareketinin anlamı, yurtiçi yatırımlar üzerindeki yüksek vergi oranlarının yabancı ülkelere doğru sermaye çıkışını/kaçışı meydana getirdiğidir...’ şeklinde ifade etmiştir. Gordon ve Levine (1988:2) ise, gelişmekte olan ülkelerin karşı karşıya olduğu mali (bütçe açığı, artan borç yükü, gelir kaynaklarının yetersizliği, vergilemeye ilişkin belirsizlikler gibi) ve politik sınırlamaların bu ülkelerden sermaye kaçışının açıklayıcı bir değişkeni olarak kullanılabileceğini belirtmişlerdir. Bu durumu, gelişmekte olan ülkelerin otoriteleri:

“harcama yükümlülükleri ve gelir artırma olanaklarının sınırlı olmasına karşın politik gücü koruma ve bir takım anayasal yükümlülükleri yerine getirme zorunluluğundan dolayı, kamu hizmetlerinin finansmanı için (örneğin) enflasyon vergisi ve ekonomik aktiviteler üzerine direkt yükümlülükler (vergi) gibi alternatiflere başvurabilirler, bu ise vergi yükünün artmasına dolayısıyla sermaye kaçışına neden olabilir.”

şeklinde açıklamışlardır.

Ingo Walter’in (1985:104) sermaye kaçışının açıklayıcı belirleyenleri olarak ortaya koyduğu faktörlerden beklenen getiri ve risk, vergiyle doğrudan ilişkili ve vergilemenin seviyesi beklenen getiri ve risk algılaması değiştirmektedir. Yerleşiklerin risk algılaması ulusal finansal varlıklara ilişkindir ve yerli ve yabancılar arasında yabancılar lehine ayrımcı vergileme uygulamaları bu algılamayı yükseltir. Gulati (1987:172) bu açıklamayı teyit eder şekilde ‘...yerli ve yabancı para egemenli varlıklar arasındaki ayrımcı

vergi anlaşmalarının sermaye kaçışının bir nedeni olabileceğini ifade etmiştir’.

Eaton ve Gersovitz (1989), Ize ve Ortiz (1987) sermaye kaçışına ilişkin açıklamaları, gelişmekte olan ülkelere verilen borçların büyük bir bölümü kamu ya da kamu garantili borçlardır temeline dayanmaktadır. Hatta hiç garanti olmasa dahi kreditorler özel borçların ödenmesindeki başarısızlık durumunda hükümeti sorumlu tutmaktadırlar¹¹. Borçların potansiyel millileştirilmesinin anlamı, herhangi bir borçlu sermaye kaçışını arttırdığında diğer borçluların vergi yükümlülüğünün artmasıdır. Özel borçların potansiyel millileştirmesinin meydana getirdiği vergi yükümlülüğü artışı, sermaye kaçışına neden olabilir (Eaton, 1987:379; Hermes ve diğerleri, 2003:527). Şöyle ki, borçlunun hareketi onun başarısızlık riskini arttırıyorsa, durum diğer borçluların vergi yükümlülüklerinin arması beklentisine neden olur bu durumda sermaye kaçışı dışsallık formunda artmış olacaktır. Vergi yükümlülüğündeki artış diğer borçluların fonlarını yurtdışına yatırmalarına neden olduğundan vergi tabanında bir daralma meydana gelir. Bu daralmanın neden olduğu yükümlülükleri yerine getirmek amacıyla hükümetler marjinal vergi oranlarını arttırma ya da diğer gelir arttırıcı alternatiflere başvurabilirler.

Literatürde, sermaye kaçışını açıklamada vergilerin direkt olarak açıklayıcı bir değişken olarak kullanıldığı çok az çalışma söz konusu olmakla birlikte, sermaye kaçışını dolaylı olarak (direkt vergilemeye ilişkin uygulamaların etkisini test etmemekle birlikte) vergilemeye ilişkin uygulamalarla ilişkilendiren çok sayıda çalışma olduğu görülmektedir. Bu çalışmaların hemen hepsinde tek olmamakla birlikte vergi/vergiye ilişkin çeşitli uygulamaların (yüksek oranlı vergiler, ayrımcı vergi uygulamaları, bütçe açığı ya da kamu garantili borçlardaki artışın sebebiyet verdiği vergi yükümlülüğündeki artış, kamunun yükümlülüklerini yerine getirebilmek için bir enstrüman olarak kullandığı enflasyon vergisi ya da direkt yükümlülükler, ulusal vergi politikalarına ilişkin gelecekteki belirsizlikler, vergi sığınakları, vergi cennetleri gibi) sermaye kaçışını açıklamada önemli bir değişken olarak kullanıldığı görülmektedir. Dolayısıyla, kaçışın ve kaçışın sebebiyet verdiği bir dizi problemin (ekonomilerin finansal sektörden başlayarak reel sektöre doğru yayılan krizler, vergi tabanındaki daralmadan dolayı yükümlülüklerini karşılayamaması, bunun sebebiyet verdiği üretim daralması ve büyümede düşüşler ve refah kayıplar gibi) yaşanmaması için vergileme ikliminde bir anlayış değişikliğine ihtiyaç olduğunu ifade etmek gerekir.

¹¹ *Diaz-Alejandro (1985) bazı Şili bankalarının iflasını bu duruma örnek olarak göstermektedir. Şili hükümeti bu bankaların dış borçları için herhangi bir garanti vermemiş olsa da, kreditorler paralarını hükümetten talep ettiler ve aldılar. Sermaye kaçışının oldukça dramatik görüldüğü bu periyotta önemli miktarda özel borcun hükümet tarafından yüklenildiğini gösteren deliller vardır. Fry (1993) ise; kamu garantili dış borçlardaki artışın devalüasyonu beklentisini arttıracığını bununda yabancı varlık tutmayı teşvik edebileceğini belirtmiştir (Hermes ve Diğerleri, 2003:527).*

6. Sermaye Kaçışı Problemi ve Vergileme Anlayışında Meydana Gelen Değişimler

Modern vergi sistemleri mal, sermaye ve iş gücünün ülkelerarası hareketliliğinin nispi olarak az olduğu dönemde geliştirilmiştir. Diğer bir ifadeyle, mevcut vergi sistemleri kapalı ekonomi ve sermaye akımlarının olmadığı dönemin ürünüdürler. OECD ülkelerinin vergi sistemleri incelendiğinde kapalı ekonominin izlerini taşıdıkları görülmektedir (Genschel, 2001:2). Artan oranlı gelir vergisi Birinci Dünya Savaşı sırasında uygulanmış ve büyük gelişmeye/genişlemeye izin vermiştir. Muamele vergileri iki savaş arası dönemde uygulanmaya başlanmıştır. Bunun nedeni, enflasyon ve yaşanan depresyondan dolayı gelir vergisinden elde edilen gelirden meydana gelen düşüştür. Kurumlar vergisi ve sosyal güvenlik vergileri bu dönemde uygulamaya konulmuştur. Bu gelişmeler ulusal piyasalar düzeyinde gerçekleşmekteydi. Ticarete uygulanan sınırlamalar ve sermaye kontrolleri vergi matrahının mobilitesini ve bu matrahın uluslararası alana yayılmasını engellemekteydi.

Ulusal ekonomiler arasındaki etkileşimin bu derece yoğun olmadığı zamanlarda ülkeler, vergi rejimlerini belirlerken üçüncü ülkelerde uygulanan politikalar ya da kendi vergi politikalarının diğer partnerleri üzerindeki etkilerini dikkate almamaktaydılar. Politika yapıcılarını vergi şedülünü belirlerken yalnızca kendi vatandaşlarının ve girişimcilerinin marjinal davranışlarını dikkate almaktaydılar. Bu durum ‘yerellik prensibi’ olarak adlandırılmıştır (Lautenberg, 2002:2). Ancak, 1980’lerden itibaren birçok ülkede uygulama alanı bulan Neo-Liberal iktisat ve onun hegemonik söylemi olan globalleşme, ulusal ekonomilerin artan ölçüde uluslararası finans sistemine entegre olmasını ve artan sermaye hareketliliğini içermektedir. Globalleşmenin egemen iktisadi anlayış haline gelmesi emek (nitelikli işgücü) ve sermaye gibi üretim faktörlerinin global ölçekte dolaşım yeteneğine kavuşmasına neden olmuştur. Artan sermaye ihtiyacı ve sermayenin uluslararasılaşması ülkelerin bu sermayeden yararlanmak amacıyla adeta birbirleriyle bir yarışa girişmelerine neden olmuştur. Dolayısıyla, son yıllarda bu durumun değişmesi sürpriz değildir. Artan uluslararası entegrasyon (dünya ekonomilerinin giderek bütünleşmeleri), sermaye kontrollerinin kaldırılması ve bilgi teknolojilerinde meydana gelen gelişmeler tamamen yeni bir ortam oluşturmuştur. Bugün için ülkeler hem diğer ülkelerin davranışları hem de artan faktör mobilitesi tarafından sınırlandırılmaktadırlar. Yani, ekonomilerin giderek bağımlı bir hal alması, ulusal hükümetlerin yerel yeniden dağıtım politikaları uyguladıklarında ya da kamu malı arz ettiklerinde ticari partnerlerinin davranışlarını dikkate almalarını gerektirmektedir.

Üretim faktörlerinin daha akışkan bir nitelik kazanması -genel olarak-, onların kamu için potansiyel olarak daha az ulaşılabilir gelir kaynakları olması anlamındadır (Razin ve Sadka, 1995:2). Üretim faktörlerinin akışkanlığındaki artış ülkelerin sermaye gelirini ve vergileme kabiliyetini sermayenin ülkeler arasında serbestçe hareket edebilmesinden dolayı şiddetli şekilde sınırlamıştır. Böyle bir durumda *sermaye üzerine yüksek vergiler uygulamak akışkan vergi tabanlarının bir ülkeden diğerine kaymasına yani dünyanın geri kalan bölgelerine doğru sermaye kaçışının yaşanmasına ve vergi*

tabanlarının daralmasına neden olmaktadır. Sermaye kaçışının neden olduğu vergi kaybını telafi etmek için, hükümetler sermaye üzerindeki vergi oranlarını arttırabilirler. Ancak, sermaye üzerindeki vergi oranlarını arttıran hükümetler, daha sonra vergi gelirlerinin artmayıp azaldığının farkına varırlar. Bunun nedeni sermayenin sahip olduğu yüksek akışkanlıktan dolayı vergi oranlarının artırıldığı ülkede verginin hesaplandığı matrahtaki azalışın vergi oranındaki artıştan daha fazla olmasıdır (Wachtel, 2002:3). Bu hassasiyeti gören uluslararası finans kuruluşları sermaye hareketleri üzerine az sınırlama koymakta ve yeni çok taraflı yatırım anlaşması önerisiyle sabit ve finansal sermayeyi arttırmaya çalışmaktadırlar.

Vergilerin net sermaye birikimini düşürmesi sürpriz değildir. Vergideki artış, sermayeye olan ulusal ve uluslararası talepte azalışlara neden olabilir. Ülkeler arasında faktör donanımı ve vergileme açısından farklılıkların olması sermayenin daha düşük vergi uygulanan ülkelere hareket etmesine (diğer koşullar sabit kabul edildiğinde) neden olabilmektedir. Yani, A ve B ülkelerinde sermaye üzerine uygulanan vergiler farklı ise sermaye daha düşük verginin uygulandığı ülkeye gitmektedir. Sermaye vergilerinin olmaması durumunda ise (sermaye üzerine herhangi bir vergi yüklenmediği takdirde) sermaye hareketleri, diğer ülkelerde yatırılan sermaye/emek oranının eşitlenmesine izin verecektir. Yani, faktör tahsisi etkin gerçekleştiğinden her bir birim sermaye başına çıktı maksimum olacaktır. Sermaye vergileri rakip ülkeye eşitlenmediği takdirde, sermaye hareketlerinin bir kısmı etkin kaynak tahsisi tarafından değil, mali fırsatlar tarafından motive edilmiş olacaktır (Pareta ve van Ypersele, 2002:4).

Yurtiçi yatırımlardan elde edilen gelir üzerine yüksek oranlı bir vergi yükleme, yurtiçi tasarruflar üzerindeki vergi sonrası beklenen getiri oranlarını düşüreceğinden yurtiçi yatırımların yurtdışına yönelmesine neden olabilir. Yerleşik ve yerleşik olmayanlar arasında farklı vergi uygulamaları ile ülkeler arasında sermayeye farklı vergi oranlarının tatbik ettirilmesi sermayenin tahsisinde etkinsizliğe neden olabilir. Razin ve Sadka (1991), Dooley ve Kletzer (1994) ve Bjerksund ve Schjelderup (1995) yerli ve yabancı yatırımcılar için farklı vergi uygulamalarının sermaye giriş ve çıkışlarını teşvik edebileceğini ifade etmişlerdir (Hermes ve Diğerleri, 2003:528). Tüm ülkelerde aynı vergi oranı uygulanıyorsa, sermayenin marjinal verimliliği tüm ülkelerde aynı olacağından kaynak tahsisinde etkinsizlik söz konusu olmayacaktır. Vergi yükünün yalnızca yerleşikler üzerine yüklenmesi yerleşik olmayanların bu yüklere katlanmaması vergilendirme açısından problemlere yol açabileceği gibi kaynak tahsisinde de etkinsizliklere neden olabilir. Daha yüksek vergi yüküne maruz kalan yerleşikler fonlarını daha düşük ve güvenli vergileme alanlarına yönelterek potansiyel büyüme kayıplarına ve kaynak dağılımında etkinsizliğe yol açabilirler.

Globalleşme bütün ekonomik unsurlar gibi vergi sistemlerini de önemli ölçüde etkilemektedir. Bu etkileşimin ilk ve en önemli ayağı vergi kaynaklarının mobilitesinin artması ve ülke sınırlarının elektronik yollarla ortadan kaldırılabilir hale gelmesidir. Kaynakların uluslararası alanda hareketlilik kazanmaları sonucu vergi rekabetinin artması, ülkeleri vergi sistemlerinde bir takım değişikliklere gitmek zorunda bırakmıştır. Üretim

faktörlerinin özellikle sermayenin vergi yüklerindeki sınırlar arası farklılıklara (verginin net getiride neden olduğu değişikliklere) çok daha duyarlı hale gelmesi, üretim dağıtım zincirinin birçok vergileme alanları arasında bölünmesine neden olmuştur (Asher ve Rajan, 2001:3).

Sermayenin serbestçe hareket edebilme olanağına kavuşması firmaların coğrafik dağılımı için fırsatlar, vergi otoriteleri için esaslı meydan okumalar oluşturmuştur. Farklı ulusal vergi normları ve vergi idareleri arasındaki ayrılıklar, konulara yaklaşımda da farklılıklar oluşturmuş ve vergi idareleri arasındaki koordinasyon eksikliği sermaye kaçışını teşvik etmiş ve önemli vergi geliri kaybına neden olmuştur (FitzGerald, 2002:2). Bu belirleme Cable'ın (1995) '...globalleşme, gelişmiş dünyanın işlerini ve ticaretini göü'lere/azgelişmiş ülkelere kaptırmasına neden oluyor. Bu yüzden, gelişmiş endüstriyel toplumların sermaye kaçışı problemi yaşamamak için vergileri ve sosyal harcamaları düşürmeleri ve daha az korumacı uygulamalara yönelmesi beklenir' (Fligsteing ve Merand, 2001:2) şeklindeki değerlendirmesiyle doğrulanır niteliktedir.

Bu gelişmeler, politika yapıcılarının vergilemeye ilişkin düşüncelerinde önemli değişimlere yol açmış ve mobil üretim faktörlerini çekebilmek amacıyla ülkeler vergileme alanında (sermaye lehine) düzenlemelere gitmişlerdir.

Bu yeni çerçeve, vergi politikasının artan etkisi kadar diğer bir dizi politikalarından da etkilenmektedir. Dışsal etkenlerin oynadığı rolün artması, daha fazla miktarda sermaye (varlık) çekmek isteyen ülkelere bir dizi avantaj sunmuş ve bu amaçla bu ülkeler kendi politikalarını oluşturmuşlardır (Lautenberg, 2002:2). Bu fenomen, vergi rekabeti olarak adlandırılmış ve vergi matrahlarını eskisinden daha fazla etkiler hale gelmiştir. Vergi rekabeti, geniş anlamda bir ülkenin diğer ülkeleri etkilemek amacıyla vergi politikasını kullanmasıdır (Edward ve de Rugy, 2002:3). Buna göre vergi rekabeti; ekonomik bütünleşme ve artan sermaye hareketliliğe bağlı olarak, ülkelerin sermaye hareketlerini ve şirketleri kendi piyasalarına çekmek için düşük vergi oranları uygulayarak rakiplerinin vergi tabanlarında aşınmaya neden olması (Engin, 2002:181) olarak tanımlanabilir. Bir başka ifadeyle vergi rekabeti, ülkelerin düşük vergi oranları uygulayarak küresel sermayeyi ve işletmeleri kendi ülkelerine çekme çabaları olarak nitelendirilebilir (TOOB, 2001:32). Eğer komşu ülkeler, düşük vergi oranlarında başarılı olurlarsa, vatandaşlar ve politika uzmanları benzer uygulamaları kendi ülkelerinden de talep edeceklerdir.

Zaten son dönemdeki literatürü inceleyen Vito Tanzi (1995:134), 'entegre olmuş dünyada vergileme' isimli çalışmasında, oldukça derin değişimlerin olduğu uluslararası ekonomide sermaye vergilemesinin mevcut haliyle devam edip etmeyeceği konusunda ciddi şüpheleri olduğunu ve '...ekonomilerin uluslararasılaşma gerçeğinin vergi politikası yapıcılarının düşüncelerindeki değişmeye esaslı katkı yaptığını ifade etmiştir. Tanzi bu değişimi, '**vergi rekabeti, bazı ülkeleri vergi yapısını (vergi seviyesi gibi) değiştirmeye zorlayabilir**' şeklinde ifade etmiştir. Tanzi'nin şüphesini destekler şekilde Roger H.Gordon (1990) '**açık ekonomilerde sermaye geliri verileri uzun ömürlü**

olabilir mi?, Guttorm Schelderup (1993:377) ‘korku şudur ki, sermaye hareketliliği yüksek vergili ülkelerden düşük vergili ülkelere doğru sermaye kaçışına sebep olabilir. Büyük miktarda sermaye kaçışı ülkeleri vergi matrahından mahrum eder ve sonuç olarak ülkelerin refah sistemleri olumsuz etkilenir’. Benzer korku Frenkel, Razin ve Sadka (1991:315-318) tarafından da dile getirilmiştir. Bu korku, tüm ülkelerde sermaye gelirini vergilemeyle ilgilidir. Fakat küçük ülkeler için daha özel bir öneme sahiptir. Küçük ülkelerin özellikle sermaye geliri üzerine yüksek vergileri uygulamaları oldukça zordur ve onların bazıları yabancı sermayeyi çekmek için ‘vergi cenneti’ olarak teşvikler sağlamaktadır. Bu yüzden diğer ülkelerin kendi vergi oranlarını sürdürmeleri oldukça güçtür. Razin ve Sadka (1995:2), ‘...dünyanın geri kalanına sermaye kaçışı durdurulmadığı sürece küçük açık bir ekonominin hiçbir sermaye geliri vergisini etkin bir şekilde uygulayamayacağını ifade etmiştir. Sermayenin ülke dışına çıkmaması ancak dünyanın geri kalanında vergi sonrası getiri oranı düşük olduğunda söz konusudur’.

Steinmo’da vergileme politikası alanında bir değişimin olduğunu ve bu değişimin evrime uğrayan politik ve ekonomik ortama adaptasyon ile açıklanabileceğini belirtmiştir (Steinmo, 2003:230).

Yeni dönemde, firmaların ve sermayenin daha mobil bir hal alması onların kolayca ülkeler arasındaki vergi farklılıklarından yararlanmalarını olanaklı kılmıştır. Eğer sermaye geliri vergilemeden kaçabilirse vergi yükü işgücü üzerine yönelecektir. 1970’lerden itibaren ülkelerin hızla entegrasyona gitmeleri ve bu entegrasyonun temel anahtarının uluslararası yatırımlar olması üretim faktörlerinin özellikle sermayenin daha akışkan bir hal almasına neden olmuştur. Sermayenin akışkanlığının artması, ülkeleri vergileme yaparken esnek olmayan vergi oranlarını ve esnekliği düşük faktörler üzerine vergi uygulamaya zorlamıştır. Çünkü vergilendirilen faktörlerin mobilitesinin olmaması onların vergilendirme alanından kaçamamaları anlamındadır. Sermaye vergilendirilmeye kalkışıldığında ise kendisine ayrıcalıklı bir vergi rejimi veyahut vergi muafiyeti sağlayan bir vergi cenneti arama yoluna gitmektedir.

Sermaye kaçışı, ülkenin vergi matrahını ve refah sistemini aşındırır. Bugünün uluslararası iklimi; bankalar gizli hukuku, yabancı yatırımcıları korumaya yönelik esaslı düzenlemeler bu durumu gerçek yapmaktadır. Ülkelerin karşı karşıya olduğu sermaye kaçışı ve vergi kaçakçılığı problemi, onları sermaye kadar vergiden kolayca kaçınamayan emek üzerine yüksek vergi uygulamaya yöneltmiştir. Bu yargıyı ve sermaye gelirlerine uygulanan vergi oranlarının 1980’lerin başından itibaren düştüğünü destekleyen birçok ampirik çalışma söz konusudur. Sonuç olarak; vergi politikasının yabancı yatırımlar konusundaki önemi giderek artmıştır. Emeğin sermayeden daha yüksek oranlarda vergiye maruz kalması ise etkinlik kadar adaletle de ilgilidir (Schjelderup, 1993:377).

Üretim faktörlerinin mobilitesinin artması, bu faktörler üzerine vergi yükleme konusunda önemli sorunlar yaşanmasına neden olduğu gibi, bunların üzerine düşen vergi yükünün dağılımını da değiştirmiştir. Bu değişimin temel nedeni öncelikle vergilemeye konu olan üretim faktörlerinin arz esnekliği ile ilgilidir. ‘Ramsey Kuralı’ gereği verimlilik

bakımından vergi yükünün mobil olan faktörlere nispetle, mobil olmayan faktörler üzerinde kalması yani mobil olan faktörler için ayrıcalıklı vergi muamelesi makul karşılanabilir. Nitekim globalleşme sonucu akışkanlığı artan üretim faktörü, farklı vergi alanlarını kullanarak arz esnekliğini arttırabildiğinden bu faktörün arz esnekliğinin artması ile birlikte faktöre uygulanacak vergi oranı düşer ve vergi yükü akışkan olmayan faktörlere doğru kayar. Sonuçta, tam bir faktör hareketliliği yani tam arz elastikiyeti durumunda, akışkan faktörler üzerine konulacak herhangi bir vergi akışkan olmayan faktörler üzerinde kalacaktır (Günaydın ve Benk, 2003:161). Bu aşamadan sonra mobil faktörlerin üzerine bir vergi yüklenilmesi sermaye ve kalifiye iş gücünün ülkeden kaçmasına neden olacaktır.

Sermaye uluslararası sınırlar arasında oldukça hareketli olduğundan, bireysel gelir üzerine nispeten yüksek vergi uygulayan ülkelerden dünyanın geri kalanına doğru sermaye kaçışı problemi yaşanmaktadır. Bu sorunu aşmak için bazı Nordic ülkeleri [Norveç, İsveç, Danimarka ve Finlandiya] sermaye gelirini emekten elde edilen gelire kıyasla daha düşük oranda vergilemeyi kapsayan ve 'ikili gelir vergisi sistemi' olarak adlandırılan politika cevabını geliştirmişlerdir (Normann, 2004:3-4). Bu bazı şüpheleri uyandırır da globalleşme hareketli vergi matrahları üzerinde bir baskı oluşturduğundan, Nordic ülkeleri gibi dışa açık küçük ekonomiler için optimal vergi sistemi, sermaye gelirlerini emek gelirlerinden daha düşük marjinal vergi oranında vergilendirmeyi yani 'ikili gelir vergisi/dual income taxation' sistemin uygulanmasını gerektirmiştir (Petersen, 2004:10). Bu sistemde mükelleflerin emek faktörlerinden elde ettikleri toplam gelirlerine artan oranlı tarife, sermaye faktöründen elde ettikleri toplam gelirlerine ise düşük ve düz/sabit oranlı tarifenin uygulaması esastır. Sermaye gelirinde daha düşük ve sabit bir vergi oranına yönelik uluslararası sermaye piyasasında rekabetçi kalma ihtiyacının bir sonucudur.

Uluslararasılaşmış bir ekonomide ikili gelir vergilemesinin bir takım avantaj ve dezavantajları söz konusudur. Avantajlardan birincisi, sermaye geliri üzerine düşük bir vergi oranı tatbik ettirilmesi, sermaye geliri vergilendirilmesinde tarafsızlığı arttırmaktadır. Çünkü düşük bir vergileme düzeyi sermayenin bütün şekillerinin vergi matrahına dâhil edilmesine imkân vermektedir. Buna karşın yüksek bir vergileme düzeyi sermayenin belli şekillerinin vergi matrahından çıkarılmasına neden olacağından tasarruf ve yatırım kararlarında sapmalara neden olacaktır. İkincisi, sermaye kaçışına meydan vermemek için sermaye üzerine nispi olarak düşük vergi oranı uygulaması gerekir. Transfer fiyatlama problemi, yerleşim yeri seçimi, uluslararasılaşma ve vergi rekabeti gibi vergi arbitrajı fırsatları şirket vergilemesini azaltma eğilimindedir. Dolayısıyla, sermaye mobilitesi şirket kazançları üzerine düşük bir vergi oranı gerektirir. Globalleşme ile birlikte ülkelerin daha fazla dışa açılmaları ve sermaye gelirinin mobilitesinin artması kurumlar vergisi oranlarının düşmesine neden olmuştur (Günaydın ve Benk, 2003:170).

7. Sonuç

Sermayenin akışkanlığının artması, bu faktörün verginin neden olduğu getiri farklılıklarına daha duyarlı hale gelmesine ve gelişmekte olan ülkeler arasında şiddetli vergi rekabetinin doğmasına neden olduğu ifade edilebilir. Hareketli faktörler için rekabet, ülkeleri vergi sistemlerinde ve vergiye ilişkin çeşitli uygulamalar alanında sermaye lehine (düşük oran uygulaması, vergi yükünün mobil olmayan faktörler üzerine aktarılması, ayırıcı vergi anlaşmaları, vergi sığınakları gibi) düzenlemelere gitmek zorunda bırakmıştır. Hatta sermaye kaçışının önlenmesi ve vergi matrahlarının kendi ülkelerine çekilebilmesi için bazı ülkeler sıfır vergi oranı uygulamayı bile düşüneceklerdir. Vergilerin dip seviyelere düşmesinin ise yetersiz kamu malı arzı gibi bir takım problemleri yükseltmesi ise olasıdır.

Ancak akışkan faktörler lehine düzenlemelere gitmeyen ülkelerin global ölçekte dolaşan sermayeden yararlanamadıkları gibi, mevcut uygulamalarından dolayı sermaye kaçışı problemiyle de karşı karşıya kaldıkları örnekler söz konusudur. Örneğin, Almanya'nın 1989 yılında yurtiçi faiz ödemeleri üzerine %10 düzeyinde stopaj vergileri uygulamaya başlaması bu ülkeden birkaç ay içerisinde önemli miktarda fonun Lüksemburg'a kaçmasına neden olmuştur. Gelişim nedeniyle Alman hükümeti stopaj uygulamasından vazgeçmek zorunda kalmıştır. Benzer tecrübeyi, İsveç ve Belçika'da yaşamıştır. Sermaye kaçışı vergi tabanlarında daralmaya, dolayısıyla kamunun yükümlülüklerini yerine getirememesine neden olmaktadır. Sermaye kaçışı nedeniyle vergi tabanlarında meydana gelen aşınmanın önüne geçebilmek için ülkeler mobil faktörler (sermaye gibi) üzerindeki yükü düşürmüş ve mobil olmayan faktörler (emek, toprak, tüketim) üzerine yüksek oranlı vergi uygulamasına yönelmişlerdir. Sermaye kaçışının bu indirimleri teşvik ettiği ifade edilebilir.

Yapılan değerlendirme ile varılan sonuç, globalleşen dünyada mobil üretim faktörleri üzerine yüksek oranlı vergi tatbik ettirilmesinin güç olduğunu, yüksek oranlı uygulamaların ise bu faktörlerin dünyanın geri kalanına doğru hareketine neden olduğu aşikârdır. Nitekim artan faktör hareketliliği ve bunun uyardığı potansiyel sermaye kaçışı tehlikesi birçok ülkede 1980'lerden itibaren hareketli vergi tabanları üzerindeki vergilerde esaslı indirimlere gitmeyi zorunda kılmış ve vergi oranları önemli ölçüde aşağı gelmiştir. Bu değişim, üretim faktörlerinin özellikle sermayenin ulusal otoritenin bilgisi dışında dünyanın geri kalanına hareketinin engellenebilmesi, yani potansiyel sermaye kaçışının kontrol edilebilmesi için vergileme ikliminde kaçınılmaz şekilde düzenleme yapılmasının gereğine işaret etmektedir. Düzenlemeler sermayenin global ölçekte hareketine imkân verecek şekilde sermayenin dünya getiri oranlarını denkleştirecek ve vergi tabanlarında aşınmaya sebebiyet vermeyecek nitelikte olmalıdır. Dolayısıyla sermaye kaçışına imkân vermemek için vergileme alanında yapılacak olan düzenlemelerin uluslararası alanda yaşanan gelişmeler paralelinde ve vergi tabanlarında meydana gelebilecek aşınmaları önleyici nitelikte olması gerekmektedir.

Tablo 1
OECD Üyesi Ülkelerde Kurumlar Vergisi Oranı

Ülke	1986	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Avustralya	36	36.0	36.0	36.0	36.0	36.0	34.0	30.0	30.0	30.0	30.0
Avusturya	34	34.0	34.0	34.0	34.0	34.0	34.0	34.0	34.0	34.0	25.0
Belçika	45	40.2	40.2	40.2	40.2	40.2	40.2	40.2	34.0	34.0	34.0
Kanada	38,6	44.6	44.6	44.6	44.6	44.6	42.1	38.6	36.6	36.1	36.1
Çek Cum.	-	39.0	39.0	35.0	35.0	31.0	31.0	31.0	31.0	28.0	26.0
Danimarka	50	34.0	34.0	34.0	32.0	32.0	30.0	30.0	30.0	30.0	30.0
Filandiya	33	28.0	28.0	28.0	28.0	29.0	29.0	29.0	29.0	29.0	26.0
Fransa	45	36.7	36.7	41.7	40.0	36.7	36.4	35.4	35.4	35.4	35.0
Almanya	56	57.4	57.4	56.7	52.3	51.6	38.9	38.9	40.2	38.9	38.9
Yunanistan	49	40.0	40.0	40.0	40.0	40.0	37.5	35.0	35.0	35.0	-
Macaristan	-	33.3	18.0	18.0	18.0	18.0	18.0	18.0	18.0	16.0	16.0
İzlanda	51	33.0	33.0	30.0	30.0	30.0	30.0	18.0	18.0	18.0	18.0
İrlanda	50	38.0	36.0	32.0	28.0	24.0	20.0	16.0	12.5	12.5	12.5
İtalya	36	53.2	53.2	41.3	41.3	37.0	36.0	36.0	34.0	33.0	33.0
Japonya	43	51.6	51.6	51.6	48.0	42.0	40.9	40.9	40.9	40.9	-
Kore	30	33.0	30.8	30.8	30.8	30.8	30.8	29.7	29.7	27.0	27.5
Lüksemburg	40	40.3	39.3	37.5	37.5	37.5	37.5	30.4	30.4	30.4	30.4
Meksika	35	34.0	34.0	34.0	35.0	35.0	35.0	35.0	34.0	33.0	30.0
Hollanda	42	35.0	35.0	35.0	35.0	35.0	35.0	34.5	34.5	34.5	31.5
Yeni Zelanda	45	33.0	33.0	33.0	33.0	33.0	33.0	33.0	33.0	33.0	33.0
Norveç	33	28.0	28.0	28.0	28.0	28.0	28.0	28.0	28.0	28.0	28.0
Polonya	-	40.0	38.0	36.0	34.0	30.0	28.0	28.0	27.0	19.0	-
Portekiz	47	39.6	38.0	37.4	37.4	35.2	35.2	33.0	33.0	27.5	27.5
Slovakya C.	-	-	-	-	-	-	29.0	25.0	25.0	19.0	19.0
İspanya	35	35.0	35.0	35.0	35.0	35.0	35.0	35.0	35.0	35.0	35.0
İsveç	52	28.0	28.0	28.0	28.0	28.0	28.0	28.0	28.0	28.0	28.0
İsviçre	24,5	28.5	28.5	27.8	25.1	25.1	24.7	24.5	24.1	24.1	24.1
Türkiye	46	44.0	44.0	44.0	33.0	33.0	33.0	33.0	33.0	33.0	30.0
Birleşik Kral.	35	33.0	31.0	31.0	31.0	30.0	30.0	30.0	30.0	30.0	30.0
Birleşik Dev.	46	40.0	40.0	40.0	40.0	39.4	39.3	39.3	39.4	39.3	39.3
OECD ort.	41	37.6	36.8	35.9	34.8	34.0	32.8	31.4	30.9	30.9	30.9

Kaynak: Chris Edwards and Veronique de Rugy, “International Tax Competition A 21st-Century Restraint on Government”, Policy Analysis No.431, April 12, 2002:43. OECD Tax Database, <http://www.oecd.org/dataoecd/26/56/33717459.xls>; Kişisel gelir vergisinin gelişim seyri için adı geçen çalışmalara bakınız.

Kaynakça

- Asher M.G. and Rajan R.S. (2001)., “Globalization and Tax Systems:Implications for Developing Countries with Particular Reference to Southeast Asia”, *Asean Economic Bulletin*, April, 120-140.
- Bjersund P. and Schjelderup G. (1995), “Capital Controls and Capital Flight”, *Finanzarchiv* 52, 33-42.
- Bjersund P. and Schjelderup G. (1998), “The Political Economy of Capital Controls and Tax Policy in a Small Open Economy”, *European Journal of Political Economy*, Vol.14, 543-559.
- Chang P.H.K., Claessens S. and Cumby R.E. (1997), “Conceptual and Methodological Issues in the Measurement of Capital Flight”, *Int. J. Fin.Econ.*, Vol.2, 101-119.
- Cooper H.W. and Hard P.J. (2000), “Russian Capital Flight, Economic Reforms and U.S.

- Interest:An Analysis”, March 10, <http://www.cnie.org/nle/inter-58.htm>
- Cuddington T.J. (1986), “Macroeconomic Determinants of Capital Flight: An Econometric Investigation”, in D. R. Lessard, and J. Williamson (eds), *Capital Flight and Third World Debt*,. Washington, DC: Institute for International Economics, 1987, 85-96.
- Cuddington T.J. (1987), “Capital Flight”, *European Economic Review* 31, 382-388.
- Cumby, R., and Levich R. (1987), ‘Definitions and Magnitudes: On the Definition and Magnitude of Recent Capital Flight’, in D. R. Lessard, and J. Williamson (eds), *Capital Flight and Third World Debt*,. Washington, DC: Institute for International Economics, 1987, 27-67.
- Dooley M.P. (1988), “Capital Flight-A Response to Differences in Financial Risks”, *Economics and Social Review* 19(4), July, 422-436.
- Dooley M.P. and Kletzer K.M. (1994), “Capital Flight, External Debt and Domestic Policies”, *NBER Working Paper* No.4793, July, 30 p.
- Eaton J. (1987), “Public Debt Guarantees and Private Capital Flight”, *The World Bank Economic Review* Vol.1, No.3, May, 377-394.
- Eaton, J., and Gersovitz M. (1989), “Country Risk and the Organization of the International Capital Transfer”, in G. Calvo, R. Findlay, P. J. K. Kouri, and J. Braga de Macedo (eds), *Debt Stabilization and Development: Essays in Memory of Carlos Diaz-Alejandro*. Oxford: Blackwell, 109-129.
- Edwards C. and Veronique de R. (2002), “International Tax Competition A 21st-Century Restraint on Government”, *Policy Analysis* No.431, April 12, 43 p.
- Engin İ. (2002) , “Vergi Rekabeti, AB ve Türkiye”, Avrupa Birliğine Geçiş Süreci ve Türk Kamu Maliyesinin Uyumu”, 17. *Türkiye Maliye Eğitimi Sempozyumu*, Mayıs-, 2002, TÜRMÖB Yayınları-185, 180-208.
- Esen O. (1990), Gelişmekte Olan Ülkelerden Sermaye Kaçışı: Ölçülmesi, Nedenleri ve Sonuçları, *Banka ve Ekonomik Yorumlar Dergisi*, Mayıs, 39-48.
- FitzGerald V. (2002), “International Tax Cooperation and Capital Mobility”, *QEH-University of Oxford Working Paper* Number 79, February, 1-21.
- Fligsteing N. and Merand F. (2001), “Globalization or Europeanization? Evidence on the European Economy Since 1980”, University of California Berkeley, April 2001. This paper was prepared for conference ‘Shareholder Value-Capitalism and Globalization’ held in Hamburg, FRG, May 10-11, 42 p.
- Frenkel J. Razin A. and Sadka E. (1993), “International Taxation in an Integrated World”, *Journal of Economics* 57, 315-318.
- Genschel P. (2001), “Globalization, Tax Competition, and the Fiscal Viability of the Welfare State”, *MPIfG Working Paper* 01/1, May.
- Gordon H.R. (1990), “Can Capital Income Taxes Survive in Open Economies?”, *NBER Working Paper*, No.3416, August, 30 p., *Journal of Finance*, Vol. 47., No. 3, July 1992, 1159-1180.

- Gordon D.B. and Levine R. (1988), "The Capital Flight 'Problem'", *International Finance Discussion Papers*, Number 320, April, 49 p.
- Gulati S. (1987), "Capital Flight: Causes, Consequences and Cures", *Journal of International Affairs*, 165-185.
- Günaydın İ. ve Benk S. (2003), "Globalleşmenin Vergi Sistemlerinde Meydana Getirdiği Değişmeler", *Vergi Dünyası*, Sayı 267, Kasım, 160-174.
- Harrigan J. and at all, (2002), "On The Determinants of Capital Flight-a New Approach", *Journal of Asia Pacific Economy* 7(2), 203-241.
- Hermes N., Lensink R., and Murinde V. (2003), "Capital Flight: the key issues", (*In Handbook of International Banking, Cheltenham, Edward Elgar*, 516-543.
- Hermes N., Lensink R., and Murinde V. (1994), "The Magnitude and Determinants of Capital Flight in Eastern Europe", 243-255.
- Ize A. and Ortiz G. (1987), "Fiscal Rigidities, Public Debt and Capital Flight", *IMF Staff Paper* 34(2), 311-332.
- Kant C. (2002), "What is Capital Flight?", *World Economy*, 25(3), 2002, 341-358.
- Khan S.M. and Ul Haque N. (1985), "Foreign Borrowing and Capital Flight: A Formal Analysis", *IMF Staff Papers*, Vol.32, 606-628.
- Lautenberg H.E.A. (2002), Taxation as a Policy Issue in a Changing European Environment, ISMA AGM and Conference, Basel, May 24, 12 p.
- McDonald G.T. (1999), International Capital flows: An Evaluation Turkish Capital Flight, The City University of New York, (A Dissertation submitted to the Graduate Faculty in Economics in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy)
- Normann G. (2004), Taxation of Entrepreneurs Relative to Well Diversified Investors - A Swedish Perspective, The Research Institute of Industrial Economics, No.632, 23 p.
- Parelda S. and Ypersele van T. (2002), "Coordination of Capital Taxation among Asymmetric Countries", *Core Discussion Paper*, May 2002/32, 19 p.
- Pastor M.Jr. (1990), "Capital Flight from Latin America", *World Development*, Vol.18, No.1, 1-18.
- Petersen H.G. (2004), "Globalization, Capital Flight and Capital Income Taxation: A European Perspective, 1-15.
- Razin A. and Sadka E. (1995), "The Status of Capital Income Taxation in the Open Economy", *FinanzArchiv* 52, No. 1, 21 -32.
- Schelderup G. (1993), "Optimal Taxation, Capital Mobility and Tax Evasion", *Scand. J. of Economics* 95 (3), 377-386.
- Sorensen P.B. (2004), "International Tax Coordination: Regionalism versus Globalism", *Journal of Public Economics* 88, 1187-1284.
- Steinmo S. (2003), "The Evolution of Policy Ideas: Tax Policy in the 20th Century",

British Journal of Politics and International Relations, Vol.5, No.2, May, 206-236.

- Tanzi V. (1995), *Taxation in an Integrating World*, The Brookings Institution Washington DC. 168 p.
- Tanzi V. (2000), "Globalization, Technological Developments and the Work of Fiscal Termites", *IMF Working Paper* 181, November, 1-23.
- Tanzi V. (2001), "Globalization and the Work of Fiscal Termites", *F&D*, Vol.38, No.1, March, 34-37.
- TOBB (2001), "Vergilemede Global Eğilimler- AB ve Türk Vergi Sistemi", *TOBB Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, Ankara-Mayıs.
- Walter I. (1987), *The Mechanisms of Capital Flight*, 1987, 103-127; in *Capital Flight and Third World Debt*, (Ed. Donald R. Lessard and John Williamson), Institute for International Economics, Washington , DC., 1987.
- Wachtel H.M. (2002), "Tax Distortion In The Global Economy", *Paper Presented at the Global Crisis Seminar, TNI*, Amsterdam, 17-18 February, <http://www.tni.org/archives/wachtel/distortion.htm#aa>.
- Williamson J. and Lessard D.R. (1987), *Capital Flight: The Problem and Policy Responses*, Washington DC., Institute for International Economics.